

Fostran till globalt ansvar

Centrala resultat av projektet åren 2007–2009

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2011:25

Monica Melen-Paaso

Fostran till globalt ansvar

Centrala resultat av projektet åren 2007–2009

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2011:25

Monica Melen-Paaso

Undervisnings- och kulturministeriet
Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen
PB 29
Statsrådet

<http://www.minedu.fi>
<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut>

Layout: Erja Kankala, Undervisnings- och kulturministeriet

ISBN 978-952-263-059-9 (Online)
ISSN-L 1799-0343
ISSN 1799-0351 (Online)

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2011:25

Sisältö

1	<u>Bakgrund och inledning</u>	5
	1.1 Projektet Fostran till globalt ansvar	5
2	<u>Den globala fostrans uppgift (mission)</u>	8
3	<u>Den globala fostrans värdegrund och tillämpning</u>	10
4	<u>Den globala fostrans mål (vision)</u>	13
5	<u>Verksamhetsmiljön för fostran till ansvarsfullhet</u>	15
6	<u>Exempel från inlärningsmiljöerna för global fostran</u>	18
	6.1 "Det ska böjas i tid"	18
	6.2 Ungdomsarbete och global fostran	18
	6.3 Främjande av ungdomars deltagande i kommunernas verksamhet	20
	6.4 Ungdomsarbetet som inlärningsmiljö i förhållande till skolan	21

Resultatet av projektet om globalt ansvar åren 2007–2009 i ett nötskal

Den globala fostrans uppgift, eller mission, är att öppna människors ögon och sinnen för realiteterna i världen och väcka dem till handling för de mänskliga rättigheter som tillkommer alla samt för en rättvisare och mer jämlik värld. Den globala fostrans uppgift är att stödja människors utveckling till globalt ansvar för en hållbar framtid. Målet, eller visionen, för den globala fostran är att alla medborgare bär globalt ansvar för ett gott liv och en hållbar framtid.

Genom global fostran främjas medborgarnas globala ansvar.

Begreppet globalt ansvar, som har utvecklats under projektet, och den med detta begrepp sammanflätade nya synen på global fostran, en syn som bygger på teori och praktiska erfarenheter, har fötts som ett resultat av detta projekt om globalt ansvar. Globalt ansvar är ett helt nytt begrepp, och dess innehållsmässiga definition och metoddefinition har utformats i samarbete mellan undervisningsrådet Monica Melén-Paaso och docent Taina Kaivola.

Bilaga 1: Medlemmar och experter i styrgruppen för projektet om globalt ansvar	23
---	-----------

Bilaga 2: Publikationer om global fostran och globalt ansvar som har getts ut av Undervisningsministeriet under åren 2007–2009	26
---	-----------

"Exposed". Illustration av Lily Maria Ehnborg i publikationen Kaivola, T. & M. Melén-Paaso (2007, eds.) Education for Global Responsibility – Finnish Perspectives. Undervisningsministeriets publikationer 2007:31, 116.

1 Bakgrund och inledning

Bakgrunden till detta dokument är projektet ”Kasvaminen maailmanlaajiseen vastuuseen/Fostran till globalt ansvar”, som bygger på programmet Fostran till internationalism 2010 (FTI 2010). Utgångspunkten för projektet var de värderingar som binder samman statsminister Matti Vanhanens andra regeringsprogram: ”balans mellan människan och naturen, ansvar och frihet, omsorg och uppmuntran samt bildning och kunskap”. Det centrala målet för projektet var att höja kvaliteten och genomslagskraften i global fostran.

1.1 Projektet Fostran till globalt ansvar

Syftet med projektet som inrättades våren 2007 var att utvärdera den globala fostrans och dess nyckelbegrepps betydelse i den nationella och internationella politiska ramen samt att lägga fram synpunkter på den globala fostrans nuvarande situation och utvecklingsbehov i Finland. Slutresultaten av detta uppdrag har dokumenterats i de sju publikationer som har getts ut inom projektet. Dessa publikationer har fått stor spridning i Finland i informationsstyrningssyfte (se bilaga 2).

Projektets innehållsmässiga slutpublikation ”Framtiden i oss. Fostran till globalt ansvar” (<http://www.minedu.fi//OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm40.pdf>) behandlar temana och aktörerna inom global fostran utifrån den kunskap, förståelse och erfarenhet som styrgruppen för projektet har bearbetat tillsammans med flera referensgrupper sedan våren 2007. Ett särskilt mål för projektet var att behandla de utmaningar som framträder i vårt samhälle i samband med den globala fostran samt att granska de många olika inlärningsarenorna i livet. Arbetet framskred så att man först klarade den begreppsliga referensramen för global fostran med stöd av expertisen hos de forskare som hade bjudits in till projektet samt genom forskarträffar. Därefter började man samla in kunskap från fältet, dvs. från gräsrotsnivå, där verksamheten sker, genom seminarier och workshoppar. På så sätt utformades en teoretisk-praktisk referensram för projektet utifrån den begreppsliga referensramen. Under perioden 2007–2009 deltog mer än tusen personer i projektarbetet. Medlemmarna och experterna i styrgruppen presenteras i bilaga 1.

Slutrapporten från styrgruppen för projektet om globalt ansvar (http://www.minedu.fi/OPM/Jul-kaisut/2010/Globaalivastuuprojektin_ohjausryhman_loppuraportti.html?lang=sv) riktades till Undervisningsministeriet för beaktande i ministeriets verksamhetspolitik och styrning. Med styrning avses alla de mekanismer som används för att reglera och rikta verksamheten inom Undervisningsministeriets förvaltningsområde samt förverkliga de mål som har ställts upp för verksamheten. Styrgruppens slutrapport (Undervisningsministeriets publikationer 2010:9) representerar de principer som

man vid Undervisningsministeriet (nuvarande Undervisnings- och kulturministeriet) för närvarande bearbetar för att beakta i den strategiska styrningen av ministeriets förvaltningsområde.

Dokumentet som beskriver de centrala resultaten av det här projektet är avsett för ministeriets målgrupper och intressenter. Forskare Petri Cederlöf (uppföljning av ungdomsarbetet med finansiering från Undervisnings- och kulturministeriet, Humanistiska yrkeshögskolan) har kompletterat innehållet i dokumentet med iakttagelser om ungdomsarbetet i relation till resultaten av projektet (kapitlen 6.2 och 6.4).

1.2 Internationella deklARATIONER och måLSÄTTNINGAR

Global fostran har uppmärksammats inom internationella forum under hela det gångna årtiondet. Detta framhäver temats betydelse och universella karaktär.

FN:s generalförsamling antog FN:s millenniedeklaration år 2000. Även Finland förband sig till millenniedeklarationens värderingar, som manar till globalt ansvar. Till värderingarna hör:

- frihet, jämlikhet, solidaritet, tolerans, respekt för naturen och
- gemensamt ansvar;
- fredens, säkerhetens och nedrustningens centrala betydelse för världssamfundet;
- utveckling och fattigdomsbekämpning;
- skydd av vår gemensamma miljö;
- mänskliga rättigheter, demokrati och god samhällsstyrning;
- skydd av de sårbara;
- åtgärder för att möta de minst utvecklade ländernas särskilda behov samt
- förstärkning av det multilaterala systemet.

De utvecklingsmålsättningar i millenniedeklarationen som bygger på dessa värderingar (Millennium Development Goals, MDG) utgör grunden för FN:s utvecklingspolitiska verksamhetspolitik för att främja hållbar utveckling¹. Under FN:s miljö- och utvecklingskonferens i Rio år 1992 godkändes åtgärdsprogrammet Agenda 21, som innehöll de internationella överenskommelserna om målsättningarna för främjande av hållbar utveckling. Under FN:s toppmöte för hållbar utveckling i Johannesburg i augusti 2002 skapades en gemensam verksamhetsplan som stöd för programmet Agenda 21. I enlighet med denna verksamhetsplan beslöt FN:s generalförsamling i december 2002 att utropa åren 2005–2014 till ett årtionde för utbildning som främjar hållbar utveckling (DESD, Decade of Education for Sustainable Development). År 2010 är temaår för FN:s millenniemål.

Utgångspunkterna för den bredbasiga konferens för internationella organisationer som hölls i Maastricht i november 2002 var FN:s millenniemål, FN:s toppmöte om hållbar utveckling i Johannesburg samt målsättningarna och åtgärderna under FN:s årtionde för utbildning som främjar hållbar utveckling åren 2005–2014. Uppgiften, eller missionen, för global fostran och definitionen av de fem dimensionerna inom global fostran bygger på deklARATIONEN Global Education, som antogs vid denna konferens. Genom global fostran stöds fostran till världsomspännande ansvar, vilket främjar en hållbar framtid.

---

¹ Se t.ex. <www.ihmisoikeudet.net/ykn-vuosituhattavoitteet>.

Hållbar utveckling är nyckeldimensionen inom global fostran och den dimension till vilken de övriga dimensionerna hänför sig.

I januari 2003 uppmanade Europarådets parlamentariska församling sina medlemsstater att främja global fostran för att stärka den allmänna kännedomen om hållbar utveckling. Församlingen betonade att global fostran är nödvändig i främjandet av hållbar utveckling, för att alla medborgare ska ha förutsättningar att förstå vårt globala samhälle och delta i detta som myndiga, kritiskt tänkande världsmedborgare.

I november 2007 förband sig Europeiska unionen att främja och stödja arbetet för fostran till internationalism genom att offentliggöra strategin ”The European Consensus on Development: A Strategy Framework for Development Education and Awareness Raising”. Syftet med strategin är att fördjupa samarbetet mellan olika aktörer genom att bl.a. stödja nationella strategier².

I början av år 2007 offentliggjorde Undervisningsministeriet programmet Fostran till internationalism 2010. I programmet sammanställdes de nationella utvecklingsmålen för fostran till internationalism och rekommendationer om förverkligandet av dessa. Programmet är Finlands första nationella program för fostran till internationalism där olika samhällssektorer beaktas.

Bakgrunden till programmet Fostran till internationalism 2010 är den komparativa utvärdering som Europarådets North-South Center utarbetade år 2004. Den viktigaste rekommendationen i denna utvärdering var att de centrala myndigheterna och aktörerna i Finland borde samarbeta om att utarbeta en strategi som styr fostran till internationalism.

Utifrån programmet Fostran till internationalism 2010 inledde Undervisningsministeriet senare under år 2007 det treåriga projektet Fostran till globalt ansvar. Som begreppslig grund för projektet användes referensramen för den internationella utvärderingen av global fostran i Finland (2004), deklARATIONEN från den s.k. Maastrichtkonferensen (2002) och de dokument som hänför sig till denna.

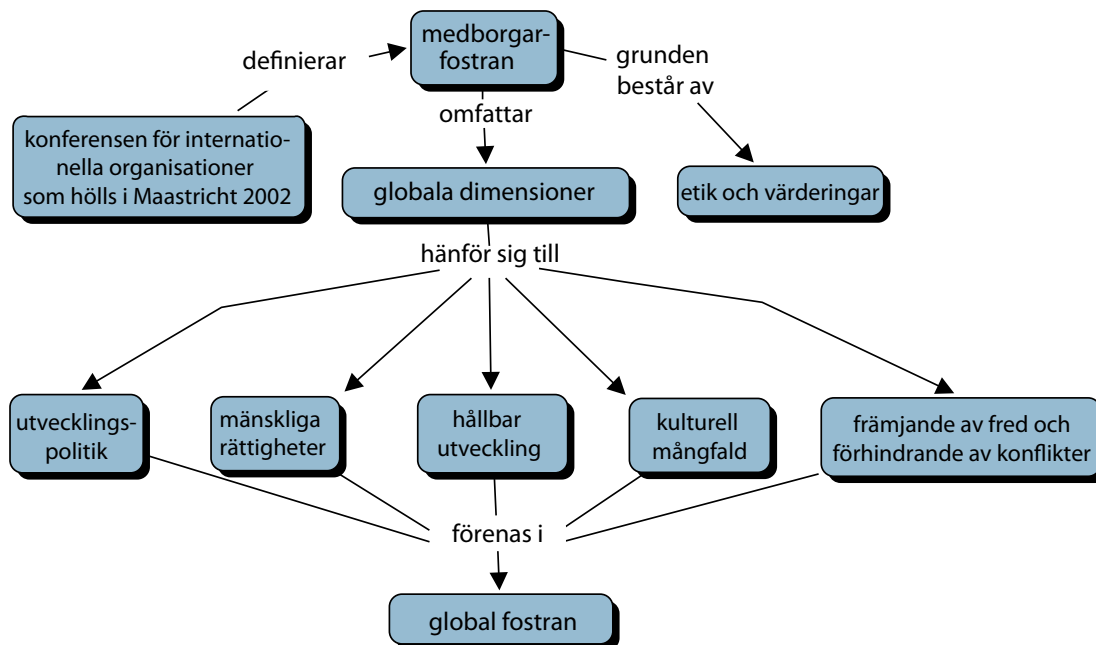
---

² Källa: <www.deeep.org/fileadmin/user_upload/downloads/Consensus_on_DE/DE_Consensus-EN.pdf>

2 Den globala fostrans uppgift (mission)

Den globala fostrans uppgift, eller mission, är att öppna människors ögon och sinnen för realiteterna i världen och väcka dem till handling för de mänskliga rättigheter som tillkommer alla samt för en rättvisare och mer jämlik värld³. Genom global fostran stöds medborgarnas utveckling till ett världsomspännande ansvar för en hållbar framtid.

Global fostran omfattar följande globala dimensioner av medborgarfostran: främjande av mänskliga rättigheter, kulturell mångfald, utvecklingspolitik och hållbar utveckling samt främjande av fred och förhindrande av konflikter med de medel som fostran, utbildning och styrning erbjuder (figur 1).

Figur 1. Enligt deklARATIONEN från Maastrichtkonferensen 2002 består global fostran av de fem globala dimensionerna inom medborgarfostran. Grunden för global fostran består av etik och de värderingar som är förbundna med denna.

3 <www.coe.int/t/dg4/nscentre/GEguideline_presentation_en.asp>

De fem dimensionerna inom global fostran är inte fristående från varandra. De är på ett eller annat sätt sammanlänkade med varandra i människans fostran till globalt ansvar. Då fokus ligger på en av dimensionerna, till exempel fostran till respekt för kulturell mångfald, bidrar de fyra andra dimensionerna till denna fostran mer eller mindre medvetet och med större eller mindre eftertryck.

Förverkligandet av den globala fostrans uppgift kan beskrivas som en människas utvecklingsprocess, som framskrider genom följande skeden: 1) förståelse av vårt samhälle och vår värld, 2) insikt om att då människan har en fri vilja har hon även både möjlighet att välja och ta ansvar för de val hon gör, 3) utformning av en personlig etik som grund för våra val, 4) tillämpning av moral, dvs. regler för vad som är gott och rätt att göra, 5) verksamhet för de mänskliga rättigheter som tillkommer alla samt för en rättvisare och mer jämlik värld och en hållbar framtid⁴.

---

⁴ Rydén, L. 2009. Epilogue – Some insights from the project Education for Global Responsibility. I verket Lampinen, J. & M. Melén-Paaso (red.), 156–162.

3 Den globala fostrans värdegrund och tillämpning

Global fostran och dess fem dimensioner har en gemensam grund: global etik och de värderingar som är sammanflätade med denna. Respekt för alla mänskliga rättigheter, förståelse och uppskattning av kulturell mångfald samt ekologisk medvetenhet kan anses utgöra förutsättningar för verkställandet och förverkligandet av en global etik. I vårt samhälle anses mänsklig verksamhet vara etisk när den följer de moraliska värderingar som är allmänt accepterade. Med moral och moraliska värderingar avses allmänt accepterade uppfattningar om gott och ont, rätt och fel. Ett exempel på respekt för mänskligheten är att människorna behandlas som ”subjekt”, dvs. som aktörer och inte som handlingsredskap. FN:s mänskliga rättigheter fungerar som principer, mot vilka vi kan granska vår egen och andras kultur samt begrunda våra värderingar; de är globalt accepterade och således fria från subjektiva värdeladdningar.

När de fem dimensionerna inom global fostran kopplas samman utifrån de värderingar som de representerar i våra tankar och vår verksamhet, öppnas nya perspektiv:

- Kulturell mångfald förutsätter inte bara kulturell läsförmåga och interaktion, utan utgår även ifrån att alla kulturer är lika mycket värda. Utgångspunkten är alltså att de mänskliga rättigheterna är desamma i alla kulturer.
- Främjande av fred och förhindrande av konflikter bygger på tanken att konflikter bör redas ut utan våld och med respekt för livet och de mänskliga rättigheterna. Den största enskilda delfaktorn till uppkomsten av konflikter är oftast samhällelig ojämlikhet.
- Under toppmötet i Johannesburg (2002) definierades hållbar utveckling som en helhet där den ekologiska, ekonomiska och sociokulturella dimensionen tas i beaktande som jämlika dimensioner som påverkar varandra.
- Enligt Finlands utvecklingspolitiska program (2007) ska den finländska utvecklingspolitiken inverka på de globala ansträngningarna för att avlägsna fattigdom på det ekonomiska, samhälleliga och ekologiska planet med hjälp av hållbar utveckling.
- Hållbar utveckling och utvecklingspolitik är som olika sidor av samma mynt. För att främja hållbar utveckling krävs utvecklingspolitiska åtgärder i vår globala värld. Å andra sidan syftar den utvecklingspolitiska verksamheten till hållbar utveckling. Hållbar utveckling är en process som strävar efter ett gott och rättvist liv för alla människor samt en hållbar framtid.
- De mänskliga rättigheterna är värderingar som bör styra vår verksamhet som medborgare som respekterar varandra. Å andra sidan är förverkligandet av de mänskliga rättigheterna det kriterium utifrån vilket den globala ansvarsfullheten i medborgarnas agerande och den samhälleliga verksamheten utvärderas.

Av det som har beskrivits ovan kan vi sluta oss till att de mänskliga rättigheterna och respekten för dem är den minsta gemensamma nämnaren för de fem dimensionerna inom global fostran och därmed den globala fostrans etos.

Vad är de mänskliga rättigheterna egentligen? Vilka värderingar representerar de?

FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna antogs år 1948. Med mänskliga rättigheter avses rättigheter som tillkommer alla medlemmar av mänskligheten i lika stor utsträckning. Deklarationen om de mänskliga rättigheterna bygger således på principerna om likabehandling och icke-diskriminering.

Artikel 1. Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap.

Artikel 2. Var och en är berättigad till alla de rättigheter och friheter som uttalas i denna förklaring utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt.

Huvudtanken bakom de mänskliga rättigheterna är att alla medlemmar av mänskligheten har ett naturligt värde och att varje människa är lika mycket värd, dvs. att alla människor har ett lika stort människovärde. Därför har människorna även oförytterliga rättigheter. Sådana rättigheter är bland annat rätt till liv och frihet, samvetsfrihet och religionsfrihet samt rätt till arbete och social trygghet.

Alla bär ansvar för förverkligandet av de mänskliga rättigheterna: både individerna och de samhällsliga aktörerna. Den offentliga makten ska trygga förverkligandet av de mänskliga rättigheterna genom att bland annat se till att den nationella lagstiftningen motsvarar människorättsförpliktelserna. Detta har förverkligats i den finländska ungdomslagen (72/2006), där kärnan i värdegrunden utgörs av respekt för de mänskliga rättigheterna. Syftet med ungdomslagen är att stödja de ungas utveckling och självständighetsprocess, främja ett aktivt medborgarskap hos de unga och stärka deras sociala identitet samt förbättra de ungas uppväxt- och levnadsvillkor. Syftet ska uppnås med utgångspunkt i gemenskap, solidaritet, likställdhet och jämlikhet, kulturell mångfald och internationalism, sunda levnadsvanor samt respekt för miljön och livet. Men precis som inom global fostran är inte heller dessa dimensioner av den värdemässiga utgångspunkten för ungdomsarbetet fristående från varandra. De är på ett eller annat sätt sammanlänkade med varandra i de ungas utveckling och självständighetsprocess, som främjar ett aktivt medborgarskap hos de unga och stärkandet av ungdomarnas sociala identitet samt förbättrar de ungas uppväxt- och levnadsvillkor i enlighet med ungdomslagens syfte.

Med likställdhet avses att alla människor är lika mycket värda, oberoende av kön, ålder, etniskt eller nationellt ursprung, medborgarskap, språk, religion och övertygelse, åsikt, handikapp, hälsotillstånd, sexuell läggning eller andra orsaker som gäller personen. I den finländska grundlagen syftar likabehandlingsprincipen på både förbudet mot diskriminering och människornas likhet inför lagen, dvs. på principerna om likabehandling och icke-diskriminering. Likställdheten och förebyggandet av utslagning främjas genom förstärkning av ungdomarnas respekt för människovärdet och människornas oförytterliga rättigheter

Den globala fostrans fem globala dimensioner och värdegrund har behandlats i publikationen "Education for Global Responsibility – Finnish Perspectives"⁵, som består av forskarartiklar från projektet, samt i artikelspalten "Tema: Globalt ansvar" i ministeriets webbtidning Etusivu⁶. Spalten presenterar de olika skedena av projektet från och med hösten 2007 och tar bland annat upp tillämpligheten av resultaten från projektet om globalt ansvar i olika referensramar. I slutet av varje artikel finns en länk till de texter som tidigare har ingått i ministeriets temaspalt samt till material och informationskällor om globalt ansvar på andra aktörers webbplatser.

---

⁵ Kaivola, T. & M. Melén-Paaso (2007; eds.). Publications of the Ministry of Education 2007:31
<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm31.pdf>

⁶ <http://www.minedu.fi/etusivu>

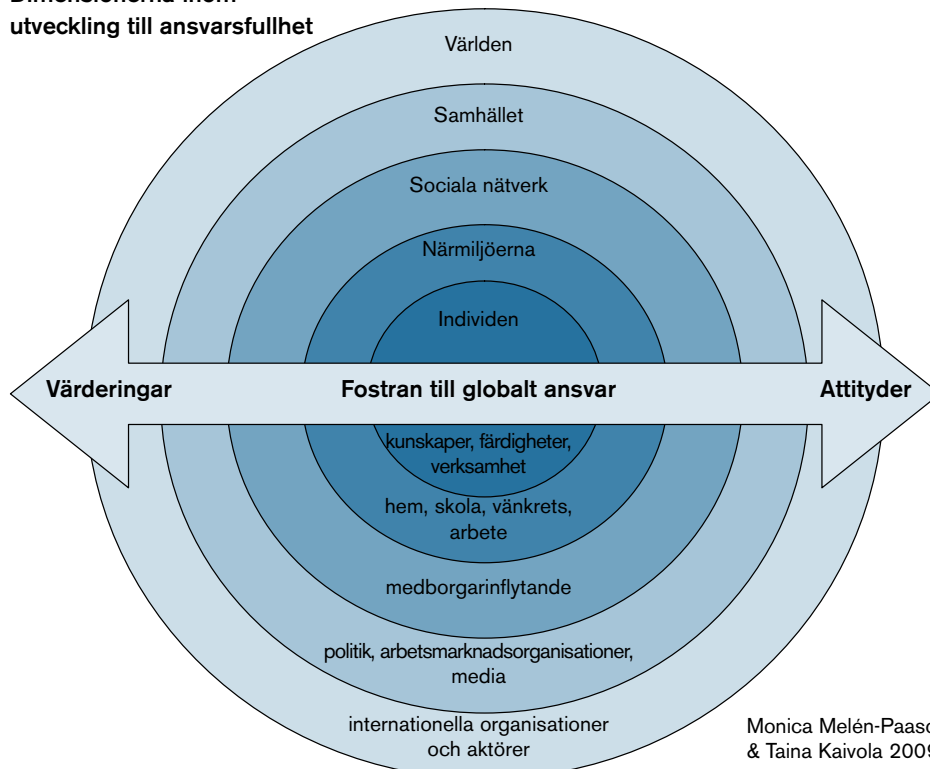
4 Den globala fostrans mål (vision)

Målet för FN:s årtionde för utbildning som främjar hållbar utveckling åren 2005–2014 är en värld där alla har möjlighet att få högklassig utbildning och inamma de värderingar, de livsinriktningar och det levnadssätt som behövs för ett gott liv, en hållbar framtid och en positiv samhällsförändring.

Målet för den globala fostran är att alla medborgare bär globalt ansvar för ett gott liv och en hållbar framtid.

Medborgaren är en individ, vars olika identiteter utformas i sociala nätverk, såsom i närmiljöerna, organisationerna i medborgarsamhället och interaktionen med övriga aktörer i samhället och mediernas globala nätverk. Samhället är den helhet som skapas av dess sociala nätverk. Dessa nätverk och deras dimensioner bildar olika tillväxtcirklar, genom vilka förståelsen för världen byggs upp och förståelsen för dimensionerna i den egna identiteten förstärks.

Dimensionerna inom
utveckling till ansvarsfullhet

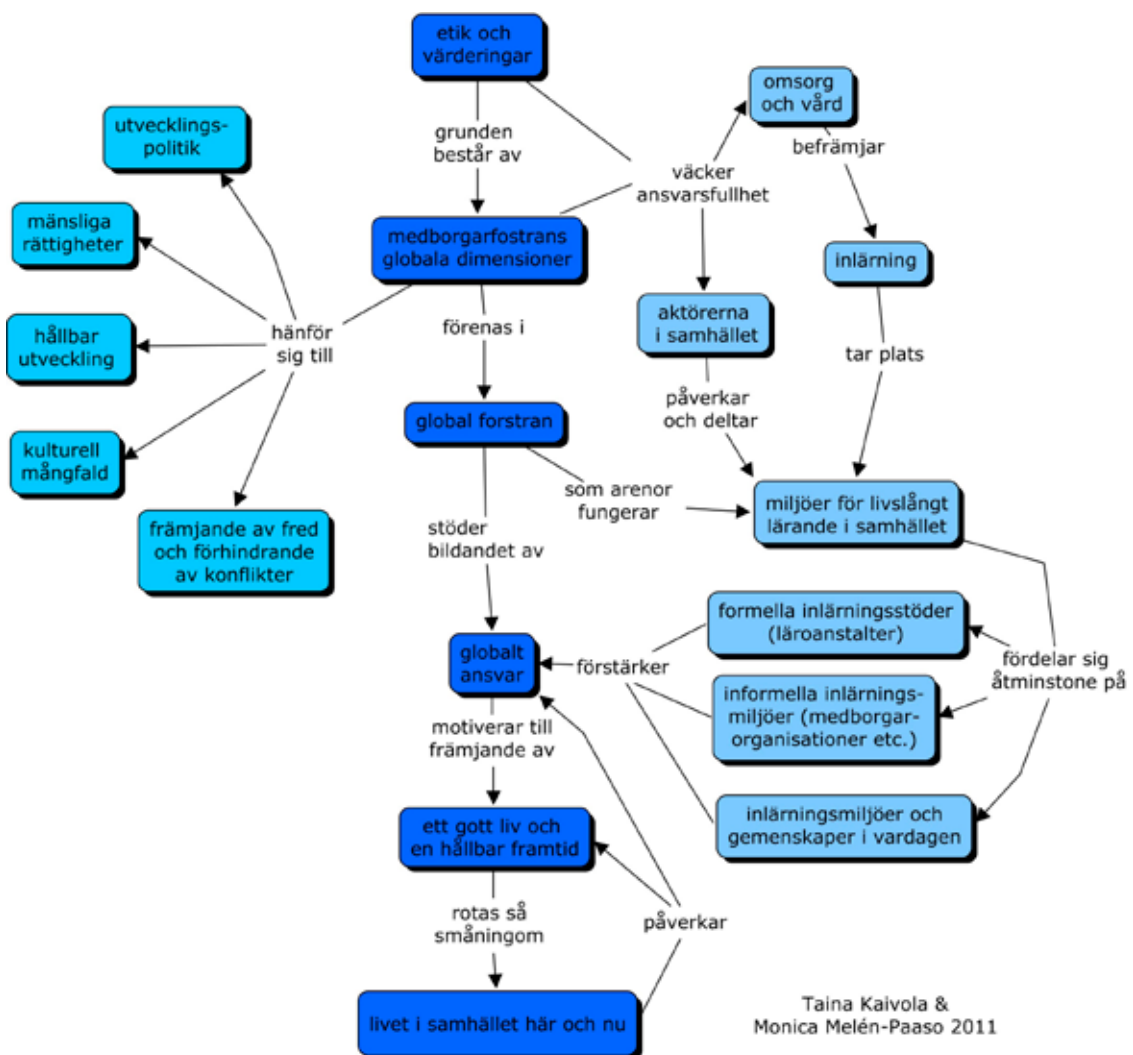
Figur 2. Dimensionerna inom utvecklingen till ansvarsfullhet formar tillväxtcirklar.

Syftet med figur 2 är att beskriva hur utvecklingen till globalt ansvar får sin början i individens egna vardagliga beslut och handlingar samt utvidgas och ändrar skepnad i individens olika sociala nätverk. Vårt globala ansvar för egna vardagliga beslut och handlingar sträcker sig geografiskt allt längre bort från oss själva ända till den globala nivån. Cirkelarna i figuren återspeglar förutom avståndet även utvecklingen av individens kompetens genom att individen i social växelverkan och verksamhet finner sin inre styrka och sin egen makt (empowerment).

Alla medborgare bör ha så goda förutsättningar som möjligt att förstå vårt globala samhälle och delta i detta som ansvarstagande, kritiskt tänkande världsmedborgare. Värderingarna och de attityder som bygger på dem spelar en betydelsefull roll då individen försöker finna sin egen styrka att agera som aktiv medborgare och världsmedborgare. Att vi tar ansvar för oss själva, varandra och vårt jordklot är en nödvändighet med tanke på människans existens. Omsorg är en del av ansvaret. Utvecklingen till ansvarsfullhet sker inte i ett vakuum, utan för att den skall lyckas krävs trygga kontakter med andra människor samt stöd och handledning som kännetecknas av omsorg.

5 Verksamhetsmiljön för fostran till ansvarsfullhet

Figur 3. En beskrivning av verksamhetsmiljön för global fostran med hjälp av begreppskartekniken (se Kaivola 2008. Käsi-tekartat ilmiöiden ja oppimisprosessien jäsentäjinä. Etusivu <http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2008/2102/kehitys.html>).

Grunden för mänsklig verksamhet är inläring. Vi lär oss hela tiden och genom hela livet. Samhällets miljöer för livslångt lärande är av många olika slag: formella, informella och med anknytning till vardagslivet. Med tanke på global fostran utgör sådana samarbetsformer och nätverk en särskild viktig inlärningsarena där det är möjligt att prova på olika roller och tillägna sig nya identiteter och nya förhållningssätt till olika slag av människor och kulturer.

Perspektivet för projektet om globalt ansvar har varit hela samhället, där den centrala funktionen är livslångt lärande och den centrala aktören är medborgaren. Uppgiften, eller missionen, för global fostran är att främja utvecklingen av kännedomen om världen samt människors utveckling till ansvarsfulla, deltagande och kritiska medborgare och världsmedborgare. Global fostran och dess fem dimensioner har en gemensam grund: global etik och de värderingar som är sammanflätade med denna. Respekt för alla mänskliga rättigheter, förståelse och uppskattning av kulturell mångfald samt ekologisk medvetenhet kan anses utgöra förutsättningar för verkställandet och förverkligandet av global etik. Hållbar utveckling är nyckeldimensionen i den globala fostran, och den värdegrund som de mänskliga rättigheterna ger är den globala fostrans etos. Målet, eller visionen, för global fostran är att alla medborgare bär globalt ansvar för ett gott liv och en hållbar framtid.

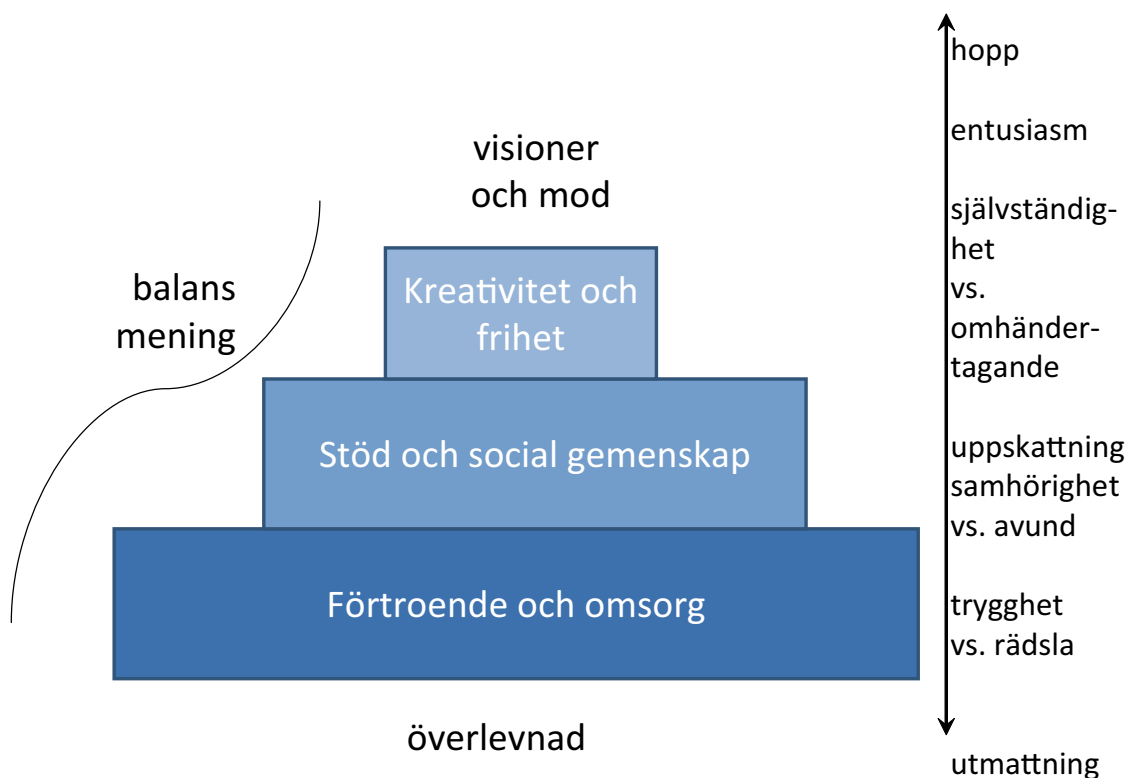
I verksamhetsmiljön för global fostran är inlärningsprocessens betydelse central både som individernas process och som gemenskapernas eller gemenskapernas process. Inläring och utveckling kan befrämjas med olika slags stöd och handledning, fostran och utbildning. Fostran till ansvar och omsorg är inte bara skolans uppgift, det är varje vuxens skyldighet och privilegium, som professor emerita Rauni Räsänen skriver i sin artikel ”Opettajat sillanrakentajina ja globaalın vastuun muutosagentteina” (i verket Lampinen, J. & M. Melén-Paaso. red. 2009):

Att vi tar ansvar för oss själva, varandra och vårt jordklot är en nödvändighet med tanke på människans existens. Omsorg är en del av ansvaret och en grundläggande förutsättning för överlevnad. Fostran till ansvar sker inte i ett vakuum, utan kräver trygga kontakter med andra människor samt stöd och handledning som kännetecknas av omsorg.

Hurudana är de inlärningsmiljöer som stödjer utvecklingen av ansvarsfullhet och omsorg? För det första är de miljöer där inläringen står i centrum och där den sociala och fysiska miljön har en atmosfär som är gynnsam för inläring. För det andra utgår man i processen ifrån själva inlärningshändelsen och de faktorer som bidrar till att den lyckas. Målet är att hjälpa inläraren att hitta sin egen styrka (empowerment) som aktiv och deltagande aktör i sina egna verksamhetsmiljöer.

Då professor Pekka Himanen behandlar kreativetskulturen i sitt verk *Suomalainen unelma* (2001, reviderad upplaga 2007) stannar han för en inläringssyn enligt vilken inläring bäst äger rum i berikande växelverkan, där läraren hjälper eleven att hitta kreativiteten och stärker elevens förmåga att umgås med andra på ett genuint sätt som karakteriseras av omsorg. Enligt Himanen består första steget av att inläringssituationen kännetecknas av en förtroendefull stämning som skapar en känsla av trygghet hos inläraren. Därefter behövs en berikande gemenskap i vilken inläraren kan uppleva att han eller hon i dess interna interaktion blir hörd och får uppskattning. Denna berikande gemenskap och de dialoger som förs i den främjar uppkomsten och utvecklingen av kreativitet, vilket gläder inläraren och ger honom eller henne en känsla av att ha utträttat något betydelsefullt.

I inlärningssituationens behovspyramid som Himanen beskriver i rapporten "Katsaus tietoyhteiskuntamme syviin haasteisiin" sammanställd för riksdagens framtidsutskott år 2004, framhävs omsorg och förtroende som inlärares mänskliga grundbehov. På dessa grundbehov bygger de sociala behoven av gemenskap och uppmuntran samt de behov av frihet och kreativitet som anknyter till självförverkligande. Dessa behov kan anses utgöra kritiska framgångsfaktorer för att individen ska finna sin inre styrka.

Figur 4. Inlärningssituationens behovspyramid (I Himanens artikel i verket Framtiden i oss. Melén-Paaso & Kaivola 2009).

Det ovan beskrivna kan tillämpas på alla miljöer för livslångt lärande. Ansvaret för många av dessa miljöer innehas av kommunerna. Kommunernas bildnings-, kultur-, idrotts- och ungdomsväsenden innehåller ett stort antal arenor för fostran till ansvarsfullhet och inlärning. Som offentliga organisationer har kommunerna ett centralt ansvar för utvecklingen av arenorna för fostran och inlärning i det finländska samhället. Därtill utgör även medborgarorganisationerna och kyrkan centrala aktörer.

6 Exempel från inlärningsmiljöerna för global fostran

6.1 "Det ska böjas i tid"

Genom global fostran stöds medborgarens utveckling till ett världsomspännande ansvar för en hållbar framtid. För att åstadkomma utveckling behövs även stöd och handledning i samband med fostran och inläring. För att citera ett gammalt svenskt ordspråk: det ska böjas i tid, det som krokigt ska bli!

Man hör ofta sägas att skolan inte längre är någon särskilt viktig påverkare vid fostran av kommande generationer och att ungdomarna tar intryck närmast av hemmet, populärkulturen, vänkretsen och medierna. Detta är kanske delvis sant. Det är dock skäl att komma ihåg att skolan tidsmässigt sett fortfarande har unika möjligheter att påverka. Grundskolan samlar till exempel alla blivande medborgare i nästan tio år.

Å andra sidan pratar man ofta om inläring som om den bara skulle ske inom ramarna för utbildningssystemet, där lärarna upplevs ha mer makt än eleverna och där man ofta får ett betyg som ett formellt erkännande av inläringen.

För många unga är skolkamraterna den faktor som gör att de gärna kommer till skolan. Vännerna träffar man även utanför skolan. Utanför skolan finns också mycket organiserad verksamhet som syftar till inläring, även om det i allmänhet inte delas ut betyg. I dessa informella inlärningsmiljöer ligger tyngdpunkten oftare än inom skolväsendet på inläring av en färdighet av något slag.

Olika former av samarbete, där det finns möjlighet till inbördes samverkan med samma åldersgrupp, utgör särskilt viktiga inlärningsarenor. Inlärningsmiljöer av detta slag finns till exempel i idrotts- och ungdomsorganisationerna, som är en del av vårt medborgarsamhälle. Som offentliga organisationer har kommunerna ett centralt ansvar för utvecklingen av arenor för ungdomars fostran och inläring, i vilka också medborgarorganisationerna innehar en egen roll.

6.2 Ungdomsarbete och global fostran

Den värdegrund som förs fram i ungdomslagen innehåller följande utgångspunkter: gemenskap, solidaritet, likställdhet och jämlikhet, kulturell mångfald och internationalism, sunda levnadsvanor samt respekt för miljön och livet. Lagen ger i synnerhet riktlinjer för det målinriktade kommunala ungdomsarbetet och tyngdpunkterna för statens ungdomssektor, men uttrycker värderingarna inom hela det finländska

ungdomsarbetet rätt väl och påverkar även prioriteringarna hos de andra aktörerna inom området.

I Finland stärktes de välgrundade idéerna om medborgarfostran, folkbildning och självuppfostern kollektivt i medborgarorganisationernas verksamhet från och med 1800-talet. Dessa idéer kom att påverka utvecklingen i hela samhället. Före mitten av 1900-talet hade organisationerna utvecklat de centrala verksamhetsformerna för ungdomsarbetet. Ungdomsarbetet blev en etablerad del av kommunernas och församlingarnas verksamhet på 1940- och 1950-talet. Numera fungerar de kommuner, församlingar och föreningar som utför ungdomsarbete på det lokala planet sida vid sida, ofta i växelverkan och i många fall i starkt samarbete.

På majoriteten av de små orterna är resurserna så små att många av de verksamhetsmöjligheter och tjänster som riktar sig till barn och ungdomar inte skulle kunna förverkligas utan parallellitet och förenade krafter. I större städer kan aktörerna specialisera sig i större utsträckning, och verksamheten är i högre grad parallell, eftersom det finns så många ungdomar och uppgifter att de räcker till olika genomförare. Majoriteten av barnen och ungdomarna deltar varje år i verksamhet och kamratträffar som står till buds för dem via ungdomsarbetet och träffar på så sätt även ungdomsarbetarna.

Termen ”global fostran” är inte allmänt känd eller allmänt förekommande inom det finländska ungdomsarbetet. Temana i global fostran förekommer i varierande utsträckning inom ungdomsarbetet, men en del av dem är redan en traditionell del av arbetet. Det kanske tydligaste temat inom ungdomsarbetet är internationellt samarbete, som har förekommit i årtionden. Vanliga former för detta samarbete har varit att ta del av olika kulturer, genomföra ungdomsbesök och delta i internationella läger och ungdomsutbyte. Mångkulturellt ungdomsarbete och mångkulturell ungdomsverksamhet samt antirasistisk fostran har utvecklats tydligt inom ungdomsarbetet sedan 1990-talet.

Mänskliga rättigheter, hållbar utveckling eller miljöfostran samt utvecklingspolitik, främjande av fred och förebyggande av konflikter syns tydligast inom ungdomsarbetet i kyrkans och de kristna organisationernas verksamhet samt inom de organisationer som är specialiserade på dessa delområden. Inom det kristna ungdomsarbetet anknyter kulturell mångfald och fredsfostran även till främjandet av religionsdialogen. I kommunernas ungdomsarbete förekommer dessa teman vanligtvis inte som separata, namngivna inslag, men naturligtvis kan de komma till synes i många sammanhang. Fostran till ansvarsfullhet kan anknyta till delaktighetsverksamhet, som man inom ungdomsområdet traditionellt har utvecklat och på vilken man under de senaste åren gjort en särskild satsning.

Det sätt på vilket olika teman betonas inom ungdomsarbetet beror på ungdomsarbetarens egna intressen och på det intresse ungdomarna visar honom eller henne. Man kan specialisera sig på exempelvis temana kulturell mångfald och internationalism inom utbildningen i ungdomsarbete, men beaktandet av miljöfostran och hållbar utveckling är fortfarande litet inom utbildningen på området. Miljöfostran har en diffus administrativ ställning i Finland, eftersom miljöfrågorna och frågorna som rör fostran hör till olika sektorer och finansieringsgrunden är osäker. Trots detta har frågorna främjats i många utvecklingsprojekt inom ungdomsarbetet och i den etablerade verksamheten inom förskolepedagogiken och i skolorna, organisationerna och församlingarna samt i det ungdomsarbete som riktar sig till barn och ungdomar.

6.3 Främjande av ungdomars deltagande i kommunernas verksamhet

I ungdomslagen stadgas om ungas deltagande och hörande av unga på följande sätt: ”De unga skall anordnas möjlighet att delta i behandlingen av ärenden som gäller ungdomsarbete och ungdomspolitik på lokal och regional nivå. De unga skall därtill höras i ärenden som berör dem.” Denna förpliktelse har skrivits in i ungdomslagen, men den är även tväradministrativt förpliktande för kommunen.

Klasslärare och fullmäktigeledamot Satu Haapanen från Uleåborg fungerade som expert på kommunnivå i styrgruppen för projektet om globalt ansvar. Haapanen är väl insatt i delaktighet och påverkan bland barn och ungdomar. Satu Haapanen tecknade i styrgruppens slutrapport (2010) ned följande exempel på gott samarbete mellan undervisnings- och ungdomsväsendet på kommunnivå beträffande fostran av ungdomar till samhällligt ansvar. Detta torde kunna fungera som ett gott exempel också för många andra kommuner:

”I Uleåborgs stad genomförs modellen för delaktighet och påverkan bland barn och ungdomar som en del av det regionala och stadsomfattande samarbetet. Delaktigheten bland barn och ungdomar är en del av det friktionsfria samarbetet mellan ungdoms- och undervisningsväsendet. Detta samarbete sträcker sig även till övriga områden, exempelvis elevvården och för- och eftermiddagsklubbverksamheten. Delaktigheten bland barn och ungdomar är en av tyngdpunkterna i båda förvaltningsnämndernas strategier. I Uleåborgsmodellen för delaktighet och påverkan utser skolorna sina representanter till de påverkargrupper för ungdomar som är verksamma inom områdena. Som ledare för dessa grupper fungerar en ungdomsarbetare och en delaktighetskoordinator. Påverkargrupperna, som är elva till antalet, hörs i ärenden som gäller deras områden. Dessutom håller grupperna en presentation vid det stadsmöte för barn och ungdomar som hålls en gång om året. Under stadsmötet har man tillgång till en viss summa pengar, om vilken barnen och ungdomarna beslutar tillsammans. Dessutom fattar stadsmötet beslut och lämnar kommunikéer till stadsstyrelsen och förvaltningsnämnderna.

Delaktighetsverksamheten har under det innevarande året (2009) utvidgats till att även omfatta yrkesläroanstalter och gymnasier, där de studerande själva har planerat verksamhetsmodellen för delaktigheten. I modellen ingår parlamentsval för unga som hölls i slutet av år 2009. I visionen och strategin för delaktighet i Uleåborgs stad år 2011 förutsätts att barn och ungdomar inkluderas i allt planerings- och utvecklingsarbete. Då ett barn får vara med och bygga upp sitt samhälle från barnsben lär det sig att dess åsikter och handlingar har ett värde och en betydelse. Även om barnet ibland kan bli besviket då det märker att alla idéer inte kan genomföras, lär det sig att motivera sina beslut och ha tilltro till sig själv. Barnet växer upp till en stark ungdom och vuxen, som vet att världen förändras genom gemensamma beslut och att morgondagen blir precis den som vi skapar tillsammans och genom demokratiskt beslutsfattande.”

Att man blir hörd är av mycket stor betydelse på vägen till delaktighet. Detta gäller både de kommunala beslutsfattarna i förhållande till ungdomarna och representanterna för ungdomarna i förhållande till det samfund som har valt dem till sina företrädare. Att man lyssnar på den andra och vill förstå den andras synvinkel visar att man bryr sig. Med tanke på en ung persons utveckling är diskussion i en atmosfär som kännetecknas av omsorg och att den unga blir hörd en förutsättning för uppbyggnaden av ett gott jag och ett starkt medborgarskap. Om man vill använda delaktighet som ett redskap för att lösa

problemen i ett samfund som består av vuxna måste man även hitta tid och utrymme för att lyssna på medlemmarna i detta samfund.

6.4 Ungdomsarbetet som inlärningsmiljö i förhållande till skolan

”Vid sidan av inläring av kunskaper och färdigheter är det viktigt att lära sig för livet och fostras till medborgarskap. Inom ungdomsarbetet lär man sig att beakta och respektera andra. Interaktionsfärdigheter och konfliktlösning är en del av varje människas medborgarfärdigheter. Viljan att delta och vara aktiv växer endast genom ens eget deltagande. Dessa kännetecken på ett aktivt medborgarskap lär man sig inte genom att läsa skolböcker, utan genom att leva och agera.” (Harju 2009, 114. I verket Lampinen & Melén-Paaso (red.) 2009. *Framtiden i oss. Fostran till globalt ansvar*. Helsingfors: Undervisningsministeriets publikationer 2009: 40.)

Kännetecknande för ungdomsarbetet är erfarenhetsbaserad ”tyst kunskap”, som man så att säga inte kan läsa sig till, och förmedling av denna kunskap vid mötena mellan ungdomsarbetaren och ungdomarna. Att synliggöra denna tysta kunskap är en positiv utmaning för både aktörerna på fältet och de personer som utbildar och handleder ungdomsarbetarna. Å andra sidan är det även viktigt att fundera på i vilken mån synliggörandet kan innebära att de möten som är kännetecknande för ungdomsarbetet ”tunnas ut”. Genom den dagliga verksamheten bland ungdomar ger ungdomsarbetet i första hand vardagliga kontakter mellan ungdomarna samt möten mellan ungdomsarbetaren och den unga eller ungdomsarbetaren och ungdomsgrupperna, där den samvaro och det samspråk som den unga frivilligt har valt gör det möjligt att behandla frågor och påverka situationer på ett förtroendefullt och vid behov finkänsligt sätt. Ett annat vanligt sätt att se på saken är som verksamhetsbaserad inläring som äger rum genom olika aktiviteter.

Ungdomsarbetet har en särskilt intressant ställning i förhållande till de formella och informella inlärningsmiljöerna. Å ena sidan representerar ungdomsarbetet till många delar en informell inlärningsmiljö som är jämförbar med vilken hobby- eller fritidsverksamhet som helst eller med exempelvis familjelivet. Å andra sidan sträcker det sig till vissa delar till en klart mer formell verksamhetsmiljö, till exempel i det uppsökande, sociala ungdomsarbetet, som styr ungdomarna till utbildning och arbetsliv, eller inom de uppgifter som ingriper i och kontrollerar ungdomarnas verksamhet och ser till att föräldrarna får tillgång till stödsystem och hjälp.

I det finländska ungdomsarbetet ger den ständiga diskussionen upphov till en önskan om att å ena sidan ge ungdomsarbetet en formell profilering som professionell verksamhet och å andra sidan bevara den professionalism och kompetens som är kännetecknande för ungdomsarbetet och som hänger samman med informaliteten. Detta har tydligt framkommit i den aktuella (2010–2011) diskussionen om relationen mellan ungdomsarbetet och skolan.

Relationen mellan ungdomsarbetet och skolan har under de senaste åren utvecklats i positiv riktning, men än så länge finns ingen exakt helhetsbild tillgänglig. Relationen har traditionellt varierat från periodisk handledningsverksamhet för barn och ungdomar eller träffar för tjänsteinnehavarna i skolan och inom ledningen för det kommunala ungdomsarbetet till klar avsaknad av kontakter, där det ofta har förekommit svårigheter som beror på skillnader i diskussionskulturen eller uppfostringsideologierna eller på okunnighet och fördomar.

Man har goda erfarenheter av exempelvis de övningar för att stärka gruppkänslan som ungdomsarbetarna genomför i skolklasser varje år, drog- och sexualupplysningen, delaktighetsutbildningen (elevkårer och andra delaktighets- och påverkargrupper), föräldramötena och informationen om fritidsaktiviteter. För närvarande ser utvecklingen ut att gå mot en starkare identifiering av ungdomsarbetarens roll i förhållande till skolan, och i vissa fall har man velat göra ungdomsarbetarens regelbundna närvaro i skolan eller i anslutning till denna bestående eller i anslutning till denna. Många försök och utvecklingsåtgärder pågår för att främja samarbetet mellan skolan och ungdomsarbetet.

Bilaga 1: Medlemmar och experter i styrgruppen för projektet om globalt ansvar

Undervisningsministeriet offentliggjorde programmet Fostran till internationalism 2010 (FTI 2010) i mars 2007. I mars 2007 inledde Undervisningsministeriet även projektet Fostran till globalt ansvar, som var en fortsättning på programmet FTI 2010. För administrationen av programmet Fostran till internationalism 2010 ansvarar Undervisningsministeriets internationella sekretariat. Den 27 april 2007 tillsatte kultur- och idrottsminister Stefan Wallin en styrgrupp för projektet Fostran till globalt ansvar. Styrgruppens uppgift var att koordinera projektarbetet och dess framskridande. Styrgruppens mandatperiod gick ut den 30 april 2009, och styrgruppen beviljades en förlängning fram till den 31 januari 2010.

Under år 2008 inträffade förändringar i styrgruppens sammansättning som en följd av förändringar i medlemmarnas arbetsuppgifter eller befattningsbeskrivningar. Styrgruppens permanenta sammansättning såg från och med slutet av sommaren 2008 ut på följande sätt:

Som ordförande för styrgruppen fungerade projektledare, FL, undervisningsrådet Monica Melén-Paaso, Undervisningsministeriets utbildnings- och vetenskapspolitiska avdelning, högskole- och vetenskapsenheten och som medlemmar specialplanerare Mikko Cortés Téllez, Undervisningsministeriets kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelning, rådgivare Jussi Karakoski, Utrikesministeriets utvecklingspolitiska avdelning (efter att informatör, ansvarig tjänsteman för utvecklingsfostran Erja-Outi Heino fick nya arbetsuppgifter), konsultativ tjänsteman Ilkka Turunen, Undervisningsministeriets utbildnings- och vetenskapspolitiska avdelning (efter att specialplanerare Ville Heinonen fick nya arbetsuppgifter), PeD, docent Taina Kaivola, Helsingfors universitet (utsedd till första vice ordförande av styrgruppen), generalsekreterare Rilli Lappalainen, EU-plattformen för finländska biståndsorganisationer Kehys rf (som medlem har Lappalainen även fungerat som kontaktperson till fältet av medborgarorganisationer), ED, överlärare Liisa Rohweder, HAAGA-HELIA yrkeshögskola, WWF:s generalsekreterare från och med den 1 augusti 2009 (utsedd till andra viceordförande av styrgruppen), PhD., docent Reetta Toivanen, Institutet för mänskliga rättigheter vid Åbo Akademi och Centret för forskning om etniska relationer och nationalism CEREN vid Helsingfors universitet (efter att professor, särskild rapportör för FN:s kommission för mänskliga rättigheter Martin Scheinin, Institutet för mänskliga rättigheter vid Åbo Akademi, övergick till andra arbetsuppgifter) och AFD, undervisningsrådet Susanna Tauriainen, Utbildningsstyrelsen.

I början av år 2008 utsåg styrgruppen undervisningsrådet Ritva-Sini Merilampi, som hade ansvarat för beredningen av programmet Fostran till internationalism 2010, från Undervisningsministeriet, undervisningsrådet Liisa Jääskeläinen från Utbildningsstyrelsen samt lektor i internationell fostran Partow Izadi från Lapplands universitet till permanenta experter.

Lars Rydén, professor vid Uppsala universitet och direktör emeritus för internationella Baltic University Program, har som både författare och medlem av redaktionen deltagit i förverkligandet av fyra publikationer inom projektet om globalt ansvar.

Projektet Dataunderlag för globalt ansvar och hållbar utveckling (2008–2009) har utgjort en självständig del av Undervisningsministeriets projekt Fostran till globalt ansvar. Projektet koordinerades av Liisa Rohweder, medlem av styrgruppen för projektet om globalt ansvar samt dess andra vice ordförande, och FD, forskaröverlärare Anne Virtanen,

Tavastlands yrkeshögskola. I projektet deltog därtill en stor expertgrupp. Projektet fördelade sig på ett projekt för utveckling av indikatorer och mål för högskolornas ansvarsfullhet, sammanställning av ett omfattande dataunderlag för globalt ansvar och hållbar utveckling samt utarbetande av en slutrapport. Som resultat av delprojektet publicerades verket "Globalt ansvar och hållbar utveckling inom utbildningen. Dataunderlag för utveckling och uppföljning". Virtanen, A & T. Kaivola (2009, red.). Undervisningsministeriets publikationer 2009:56. I verket har resultaten av delprojektet och de aktörer som har deltagit i detta beskrivits.

I styrgruppens tillsättningsbrev fastställdes följande forskarnätverk som expertorgan för styrgruppen: PD, professor Liisa Laakso, Jyväskylän universitet (numera Helsingfors universitet), FD, direktör Paula Lindroos, Åbo Akademi, PeD, professor Rauni Räsänen, Uleåborgs universitet, PhD, professor Liisa Salo-Lee, Jyväskylän universitet, PhD, äldre forskare Reetta Toivanen, Åbo Akademi och PM, amanuens Unto Vesa, Tammerfors universitet.

Syftet med det projekt som inrättades våren 2007 var att utvärdera den globala fostrans och dess nyckelbegrepps betydelse i den nationella och internationella politiska ramen samt att lägga fram synpunkter på den globala fostrans nuvarande situation och utvecklingsbehov i Finland. Slutresultaten av detta uppdrag har dokumenterats i de sju publikationer som har producerats inom projektet (se bilaga 2). Den arbetsinsats som har utförts av redaktörerna för dessa publikationer, liksom av författarna till artiklarna i publikationerna, har varit mycket betydelsefull för projektet.

Det har varit möjligt att följa utvecklingsskedena inom projektet i artikelspalten Tema: Globalt ansvar i Undervisningsministeriets webbtidning Etusivu sedan hösten 2007. Artikelförfattarna i denna temaspalt har visat hur brett begreppet ansvarsfullhet kan förstås och därmed med sin expertis fördjupat kunskapsbasen för projektet om globalt ansvar.

Projektkoordinator Mikko Cantell vid Undervisningsministeriets internationella sekretariat fungerade som koordinator för projektet från september till november 2007. Ekonomistuderande Annika Rohweder har genom ett beslut av styrgruppen för projektet fungerat som assistent med befattningen som bisyssla för projektet sedan augusti 2008. På uppdrag av Undervisningsministeriet har EM Johanna Lampinen, utbildningskoordinator vid Förbundet för mänskliga rättigheter, fungerat som deltidsanställd koordinator för projektet från januari till september 2009. Lampinen var även andreredaktör för projektets innehållsmässiga slutpublikation "Framtiden i oss. Fostran till globalt ansvar".

Sedan oktober 2009 har generalsekreterare Aaro Harju från Sivistysliitto Kansalaisfoorumi fungerat som den expert som Undervisningsministeriets resultatområde för vuxenutbildning har utsett till styrgruppen.

Hösten 2009 fungerade klasslärare och fullmäktigeledamot Satu Haapanen från Uleåborg som expert på kommunnivå i styrgruppen. Som en följd av sina nationella och internationella arbetsuppgifter samt sina förtroendeuppdrag är hon väl insatt i delaktighet och påverkan bland barn och ungdomar.

Under år 2008 uppstod expertnätverk inom både Undervisningsministeriet och Undervisningsministeriets förvaltningsområde på ett mer övergripande plan som stöd för detta tväradministrativa projekt. Dessa nätverk har varit betydelsefulla för utvecklingen av projektet.

I januari 2011 kompletterade forskare Petri Cederlöf innehållet i det dokument (2011) som beskriver de centrala resultaten av projektet med iakttagelser om ungdomsarbete

i relation till resultaten av projektet (kapitlen 6.2 och 6.4). Petri Cederlöf har sedan år 1997 varit författare, debattör, föreläsare och forskare i ämnen som rör det finländska ungdomsarbetet. Arbetet har huvudsakligen finansierats av Undervisnings- och kulturministeriet. Huvudtemana för den uppföljning som nu görs är utvecklingen av ungdomsarbetets ställning och utformningen av dess betydelse i samband med samhällsliga förändringar.

Den sista publikationen inom projektet om globalt ansvar och därigenom det innehållsmässiga huvudverket är *Framtiden i oss. Fostran till globalt ansvar*. Lampinen, J. & M. Melén-Paaso (2009; red.). Undervisningsministeriets publikationer 2009:40). Syftet med publikationen är att presentera den nya kunskap och förståelse som har byggts upp under projektet samt en stabil värdegrund för globalt ansvar. Den nya, teoretisk-praktiska referensramen för främjande av globalt ansvar som har uppkommit under projektet (se artiklarna *Gloaalivastuun edistämisen uusi viitekehys* och *From International Education to Global Responsibility*, Kaivola & Melén-Paaso) har vidareutvecklats i den aktuella publikationen.

Bilaga 2: Publikationer om global fostran och globalt ansvar som har getts ut av Undervisningsministeriet under åren 2007–2009

Fostran till internationalism 2010. Undervisningsministeriets publikationer 2007:11. Publikationen innehåller Undervisningsministeriets program Fostran till internationalism 2010. I programmet sammanställdes de nationella utvecklingsmålen för fostran till internationalism i Finland och de åtgärdsrekommendationer som främjar dessa och som man strävar efter att förverkliga inom Undervisningsministeriets förvaltningsområde i samarbete med de övriga ministerierna och medborgarorganisationerna före år 2010. Fostran till internationalism 2010 är Finlands första nationella program för fostran till internationalism i vilket olika samhällssektorer beaktas.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm11.pdf?lang=fi>

Towards sustainable development in higher education – Reflections. Kaivola, T. & L. Rohweder (2007; eds.). Publications of the Ministry of Education 2007:6. Högskolornas uppgift är att fungera som fyror för ny kunskap både inom vårt högskolesystem och i det övriga samhället. Denna publikation producerades som det finländska Undervisningsministeriets bidrag till FN:s årtionde för utbildning som främjar hållbar utveckling. Målgruppen för publikationen är nationella och internationella utbildningspolitiska beslutsfattare samt aktörer vid högskolorna och inom den övriga undervisningsförvaltningen. *<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm06.pdf>*

Education for Global Responsibility – Finnish Perspectives. Kaivola, T. & M. Melén-Paaso (2007; eds.). Publications of the Ministry of Education 2007:31. Projektet ”Fostran till globalt ansvar” bygger på programmet Fostran till internationalism 2010. Som begreppslig grund för projektet användes referensramen för den internationella utvärderingen av global fostran år 2004, dvs. deklARATIONEN från den s.k. Maastrichtkonferensen (2002) och de dokument som hänför sig till denna. I denna publikation, som består av artiklar som är skrivna av forskare, klarläggs den begreppsliga referensramen för global fostran och de teman som anknyter till denna. *<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm31.pdf>*

I riktning mot hållbar utveckling. En pedagogisk angreppsvinkel. Rohweder, L & A. Virtanen (2008; red.). Undervisningsministeriets publikationer 2008:3. Globalt ansvar, klimatförändringen, frågor i anslutning till social ojämlikhet, kulturella skillnader och globalisering av ekonomin är teman som man i allt större omfattning bör beakta i samhället. Ett av utbildningens syften är att producera kunskap, med hjälp av vilken samhället och arbetslivet kan utvecklas i en hållbar riktning inom dessa frågor. Syftet med publikationen är att stödja lärare i högskolorna och yrkesläroanstalterna att i sin undervisning inkludera element och pedagogiska utgångspunkter som hänför sig till ekologiskt, socialt och kulturellt samt ekonomiskt hållbar utveckling. *<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm03.pdf>*

Samtal om fostran till globalt ansvar. Kaivola, T. (2008; red.). Undervisningsministeriets publikationer 2008:13. I den första delen av publikationen Symposiets utfall talar både finländska och utländska forskare. Den andra delen av publikationen består av texter som dokumenterar hur projektet har framskridit. *<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm13.pdf>*

Fostran till globalt ansvar – Samtal med samhällsaktörer.
(Rohweder, L. 2008; red.) Undervisningsministeriets publikationer 2008:13. I publikationen berättar olika samhällsaktörer om vad fostran till globalt ansvar kan innebära. Teman med anknytning till globalt ansvar angrips ur forskningens, näringslivets, medborgarorganisationernas och medias perspektiv. Forskningen strävar efter att producera objektiv information, näringslivet är en central samhällsaktör och främjare av välfärden, medborgarorganisationerna representerar medborgarnas röst i olika sammanhang och media formar människornas världsbild och skildrar samtidigt sin tids samhälle.
<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm40.pdf>

Framtiden i oss. Fostran till globalt ansvar. Lampinen, J. & M. Melén-Paaso (2009; red.). Undervisningsministeriets publikationer 2009:40. Verket fokuserar på presentation av värderingar, aktörer och verksamhetsätt inom fostran till globalt ansvar. Publikationen lotsar läsaren mot ett ansvarstagande i globala frågor samt nationell och internationell förståelse av nyckelbegreppen. Samtidigt beskrivs global fostran i Finland i dag. Denna publikation utgör projektets innehållsmässiga huvudverk och är avsett för i första hand fostrare, utbildare och handledare. <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm40.pdf>

Globalt ansvar och hållbar utveckling inom utbildningen. Dataunderlag för utveckling och uppföljning. Virtanen, A & T. Kaivola (2009, red.). Undervisningsministeriets publikationer 2009:56. Projektet Dataunderlag för globalt ansvar och hållbar utveckling har utgjort en självständig del av Undervisningsministeriets omfattande projekt Fostran till globalt ansvar. Publikationen beskriver möjligheter och praxis på både det internationella och nationella planet i fråga om innehållet i och metoderna för främjande, uppföljning och utvärdering av globalt ansvar och hållbar utveckling. Rapporten innehåller projektets förslag till dataunderlag för uppföljning och utvärdering av global fostran. <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm56.pdf>

Artikelspalten ”Tema: Globalt ansvar” i Undervisningsministeriets webbtidning Etusivu presenterar skedena i projektet från och med hösten 2007. I artiklarna behandlas teman som anknyter till globalt ansvar på ett mångsidigt och praktiskt sätt. Bland artiklarna finns både forskningsresultat och konkreta exempel på främjande av ansvarsfull verksamhetspraxis. En ny artikel publiceras varannan vecka. I slutet av varje artikel finns en länk till de tidigare texterna samt länken ”Globaalivastuuseen liittyviä materiaali- ja tietolähteitä”, som länkar till material och informationskällor om globalt ansvar på andra aktörers webbplatser. <http://www.minedu.fi/etusivu>

Som en del av projektet Fostran till globalt ansvar producerades multimediepresentationen ”An Agenda for Global Responsibility” tillsammans med BUP-nätverket och Uppsala universitet. Produktionen finansierades av UKM, och presentationen är avsedd att utgöra ett läromedel som kan användas för att inleda behandlingen av teman om globalt ansvar. Multimedieproduktionen består av kortfilmer, som underlättar behandlingen av globala frågor ur perspektiven fred och förebyggande av konflikter, demokrati och mänskliga rättigheter, utveckling och fattigdom samt hållbar utveckling. Multimedieproduktionen finns tillgänglig på webbplatsen för BUP-nätverket. www.bup.fi.

Utkommit år 2011 i serien undervisningsministeriets publikationer

- 1 Toiminta- ja taloussuunnitelma 2012–2015
- 2 Tutkimuksen tuottavuuden kehitys Suomen yliopistoissa
- 3 Valtion liikuntaneuvoston arvioinnit 2010
- 4 Tieto käyttöön. Tiekartta tutkimuksen sähköisten tietoaineistojen hyödyntämiseksi
- 5 Report on Cultural Exports 2008
- 6 Terveyttä edistävä liikunta kunnissa; Perusraportti 2010
- 8 Valtioneuvoston selonteko kulttuurin tulevaisuudesta/Statsrådets redogörelse om kulturens framtid
- 9 Opetustoimen henkilöstökoulutus osaamisen voimavarana. Muistio opetustoimen henkilöstökoulutuksen hyviin käytänteisiin ja kehittämistoimiin
- 10 Korkeakoulut 2010
- 12 Kansainvälisten julkaisu- ja viittaustietokantojen käyttö suomalaisen tiedepolitiikan suunnittelun apuna
- 13 Kasvaminen maailmanlaajuiseen vastuuseen
- 15 Suomalaisten fyysinen aktiivisuus ja kunto 2010; Terveyttä edistävän liikunnan nykytila ja muutokset
- 16 Effectiveness indicators to strengthen the knowledge base for cultural policy
- 18 Kansallinen digitaalinen kirjasto - yhteistyössä ja yhteentoimivasti

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet
Ministry of Education and Culture
Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-059-9 (Online)

ISSN-L 1799-0343

ISSN 1799-0351 (Online)